

WSTĘPNE OBSERWACJE NAD WYSTĘPOWANIEM I LECZENIEM TORBIELI JAJNIKOWYCH U KRÓW

JÓZEF ROMANIUK

Zakład Inseminacji i Zwalczania Bezpłodności Instytutu Weterynarii,
Oddział Bydgoszcz

Kierownik: prof. dr L. Jaśkowski

Jednym z poważniejszych niezakaźnych zaburzeń w płodności krów są torbiele jajnikowe. Schorzenie to występuje najczęściej u krów ras mlecznych (Garm, 1949). Może ono niekiedy opanowywać znaczną część pogłowa. Znane są przypadki likwidowania całych obór z powodu dużego nasilenia torbielowatości jajników (Haubrich, 1950).

W Polsce nie prowadzono dotychczas systematycznych badań nad występowaniem, torbielowatości jajników, wydawało się przeto celowe podjąć je, tym bardziej że przeciętna mleczność krów w ostatnich latach wzrosła znacznie w porównaniu z latami 1945—1955.

Badania nad występowaniem postanowiono połączyć z badaniami nad skutecznością leczenia torbielowatości jajników. Spośród licznych metod leczenia wybrano metodę zalecaną przez Holcomba, który porównując skuteczność leczenia gonadotropiną kosmówkową i progesteronem, uzyskał przy pomocy hormonu gestagenowego znacznie lepsze wyniki.

Materiał i metody

Obserwacje przeprowadzono na 372 krowach rasy n. c. b. rozmieszczonych w trzech oborach gospodarstw uspołecznionych. Przeciętna wydajność wahała się od 3300—3700 kg mleka rocznie od krowy. Badanie sztuk niepłodnych oraz kontrolę cielności przeprowadzano co miesiąc przez okres 26 miesięcy. Bezpośrednio po stwierdzeniu torbieli krowę poddawano leczeniu, które polegało na jednorazowym domięśniowym podawaniu progesteronu w roztworze oleistym w ilości od 300—500 mg oraz

jednoczesnym rozgniataniu torbieli. Stosowano progesteron produkcji Jeleniogórskich Zakładów Farmaceutycznych pod nazwą handlową „Syntolutan“. Kontrolę wyników leczenia przeprowadzano po miesiącu o ile krowa nie została w międzyczasie unasieniona.

W y n i k i

W okresie obserwacji torbiele jajnikowe stwierdzono u 45 krów tj. u 12,1% obserwowanego pogłowia. Każdego roku torbiele jajnikowe występowały u 5,6% krów. U 41 krów torbiele stwierdzono tylko na jednym jajniku (w 16 przypadkach na lewym, w 25 na prawym), u pozostałych 4 torbiele stwierdzono na obu jajnikach. Największe nasilenie tego schorzenia stwierdzono w okresie 2—6 miesięcy po porodzie (26 przypadków), w okresie 6—12 miesięcy po porodzie stwierdzono 12 przypadków oraz 7 w okresie 12—26 miesięcy po porodzie. Zaznaczyła się pewna sezonowość w występowaniu torbielowatości; okresem najbardziej uprzywilejowanym okazały się miesiące wiosenne; stwierdzono w tym czasie 15 przypadków, w okresie pozostałych pór roku stwierdzono po 10 przypadków. Snębicę stwierdzono tylko u 8 krów z torbielami jajnikowymi, u pozostałych 37 popęd płciowy nie występował w ogóle.

Z grupy 45 krów, u których stwierdzono obecność torbieli jajnikowych 39 poddano leczeniu opisaną metodą. Ustąpienie torbieli po leczeniu stwierdzono u 35 krów (w tym 8 było leczonych dwukrotnie). Ruja wystąpiła w okresie od 6—121 dni po leczeniu — średnio po 33 dniach. Z pośród krów poddanych leczeniu 22 (56,4%) zacieliło się. Z tego 17 po jednorazowym leczeniu, 5 po dwu zabiegach leczniczych. 14 krów zacieliło się po jednorazowym unasienieniu przeprowadzonym po leczeniu, 5 po dwu unasienieniach, a pozostałe 3 potrzebowały od 3—5 zabiegów. Należy dodać, że u dwu z tych krów występował niezbyt macicy, który musiał być leczony.

O m ó w i e n i e w y n i k ó w

Przeprowadzone obserwacje zdają się potwierdzać pogląd wyrażony na wstępie — o zwiększeniu się częstotliwości przypadków torbielowatości jajników. Jaśkowski i Rulski w latach 1950—1960 stwierdzili na 1800 cykli rozrodczych 2,6% przypadków torbielowatości jajników. Badania niniejsze wykazały, że w ostatnich dwu latach było ich o przeszło 100% więcej. Stąd zagadnienie znalezienia skutecznych metod leczenia torbieli nabierać zaczyna poważnego znaczenia — bez względu na to czy przyjmujemy iż skłonność do pojawienia się torbielowatości jajników ma tło dziedziczne — czy powstaje pod wpływem czynników egzo-

gennych — tym bardziej, że schorzenie dotyka najczęściej krowy o wysokiej wydajności — w okresie szczytowej laktacji.

W przeciwieństwie do obserwacji innych autorów (Garm, 1949; Roberts, 1955), torbielowatość stwierdzana w naszych przypadkach przebiegała w 82% przypadków wśród objawów anestrus.

Przeprowadzone obserwacje nad zastosowaniem progesteronu w leczeniu torbielowatości nie pozwalają na właściwą ocenę tej metody ze względu na niezbyt liczny materiał obserwacyjny. Ustąpienie torbieli po leczeniu w 92,3% przypadków jest wynikiem zachęcającym, natomiast 56,4% zacielen po leczeniu jest odsetkiem znacznie niższym od przeciętnych uzyskiwanych przez autorów zagranicznych (Holy, Roberts, 1955). Z drugiej strony należy podkreślić, iż obserwacja niektórych zwierząt po leczeniu była prowadzona stosunkowo krótko. Zwierzęta, które nie zacieliły się do 3 miesięcy po leczeniu przeznaczano ze względów ekonomicznych na rzeź, nie czekając na ewentualne późniejsze zacielenie. Z uwagi na zwiększoną częstotliwość występowania torbielowatości jajników kontynuowanie badań nad leczeniem tego zaburzenia wydaje się jaknajbardziej uzasadnione.

PIŚMIENNICTWO

1. Garm O. (1949): Investigation on cystic ovarian degeneration in the cow with special reference to etiology and pathogenesis. *Corn. Vet.* I. 39.
2. Haubrich W. (1949): Bovine infertility. *Univ. of Penn. Vet. Ext. Quart.*, 118, 62.
3. Holcombe R., Holcombe R. B. (1961): Treatment of cystic ovarian degeneration in cattle. *Proc. IV. Int. Congr. Anim. Reprod. Hague*, 654.
4. Holy L. (1961): Erfahrungen mit der Behandlung von Eierstockzysten mit Choriongonadotropin. *Proc. IV. Int. Congr. Anim. Reprod. Hague*, 657.
5. Jaśkowski L., Rulski T. (1964): Obserwacje nad występowaniem i przyczynami niepłodności u bydła w 4 gospodarstwach wielkostatdnych w latach 1951—1960. VII Zjazd PTNW Poznań.
6. Roberts S. J. (1955): Clinical observations on cystic ovaries in dairy cattle. *Cor. Vet.* 45. 4. 497.

Ю. Романюк

НАБЛЮДЕНИЯ ЗА ВОЗНИКНОВЕНИЕМ И ЛЕЧЕНИЕМ КИСТ ЯИЧНИКОВ У КОРОВ

Резюме

Проведены наблюдения за 372 коровами, размещенными на трех скотных дворах. Средняя продуктивность колебалась в границах от 3300 до 3700 литров молока в год от коровы.

Контроль велся ежемесячно в течение двух лет. Кисты яичников констатированы у 45 коров (12,1—5,6% в год). Только в двух случаях кисты появились на обоих яичниках.

Применяемое лечение основывалось на внутримышечном введении прогестерона в количестве от 300—500 мг за один раз, а также при одновременном раздавливании кист.

Из 39 леченных коров 22 было стельных, 13 выбраковано, несмотря на регрессию кист, у 4 — кисты яичников не ликвидированы.

J. Romaniuk

PRELIMINARY RESULTS OF OBSERVATIONS ON THE INCIDENCE AND TREATMENT OF OVARIAN CYSTS IN CATTLE

Summary

It is a report of two years observations carried out on 372 cows (with mean milk yield of 3300—3700 kg per year) kept in 3 farms. The examinations of reproductive organs were performed once a month. Ovarian cysts were found in 45 cases i. e. 5,6% per year. In 4 cases only both ovaries were affected.

The treatment consisted in intramuscular injections of progesterone (300—500 mg per injection) after the manual rupture of the cysts. Out of 39 treated cows — 22 conceived; 13 were culled — although the ovaries recovered their function; in 4 cases the treatment did not give a positive result.